

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องการใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกขององค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงโครงสร้างการจัดองค์กร และการกำหนดนโยบายการเผยแพร่คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิกในประเทศไทย ซึ่งบริหารองค์กรโดยสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย ตลอดจนเพื่อศึกษาถึงกลยุทธ์และบทบาท ขององค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทยในการใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาจากลักษณะการสื่อสาร โดยการใช้สื่อมวลชนขององค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย สื่อมวลชนดังกล่าว คือ สื่อวิทยุ สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโสตทัศนูปกรณ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีศึกษาวิเคราะห์จากวิดิทัศน์ แถบเทปบันทึกเสียง หนังสือตำราต่างๆ การสัมภาษณ์ บุคลากรผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) คือ บาทหลวงวรวงศ์ กิจบำรุง เลขาธิการสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย รวมทั้งได้ใช้การสังเกตและประสบการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย ซึ่งเป็นบุคลากรของโรงเรียนในเครือคาทอลิก ซึ่งจัดเป็นฝ่ายสนับสนุน (Support Staff) อุดมการณ์ของสถาบันหลัก

การวิจัยครั้งนี้มีข้อสันนิษฐานว่า องค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นสื่อเชื่อมโยง ระหว่างสถาบันคริสต์ศาสนา คือ องค์กรคริสต์ศาสนาในประเทศไทยกับสังคม ดำเนินการใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่คริสต์ศาสนา โดยใช้กลยุทธ์การตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing) ภายใต้การจัดองค์กรที่ไม่แสวงผลกำไร (Non profit organization)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับข้อสันนิษฐานที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ลักษณะการจัดองค์กร คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก ในประเทศไทย ดำเนินไปในลักษณะที่สถาบันคริสตศาสนาโดยสมเด็จพระสันตะปาปาแห่งสำนักวาติกัน ในฐานะประมุขของศาสนา หัวหน้าสมัชชชาวคาทอลิก (Strategic Apex) กำหนดโครงสร้างการจัดองค์กร และนโยบายการเผยแพร่ สู่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในประเทศไทย ผ่านทางสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย (Middle line) ซึ่งกระจายอำนาจสู่กรมการฝ่ายสื่อสารและการสัมพันธ์ (Operating Core) โดยมีวัตถุประสงค์ให้องค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทยซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งในฝ่ายสื่อสารและการสัมพันธ์ ทำหน้าที่เป็นสื่อเชื่อมโยงสถาบันคริสตศาสนากับสังคมโดยวิธีการกำหนดใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือ ในการเผยแพร่อุดมการณ์หลัก (Ideology) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญขององค์กร คือการเผยแพร่พระวาจาของพระคริสต์เจ้า

การประสานงานของกลไกการทำงานในองค์กรคริสตศาสนา ดำเนินไปในรูปแบบมาตรฐานของบรรทัดฐานเป็นเกณฑ์ (Standardization of norms) มีการกระจายอำนาจการบริหารงานไปที่รององค์กร

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบพื้นฐานขององค์กรทั้งสามลักษณะนี้ แสดงให้เห็นว่า องค์กรคริสตศาสนานิกายโรมันคาทอลิกในประเทศไทยซึ่งบริหารงานโดยสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย กำหนดลักษณะองค์กรในรูปแบบที่เน้นการทำงานเพื่ออุดมการณ์ เป็นองค์กรอาสาสมัคร (Missionary organization)

องค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย เป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายสื่อสารและการสัมพันธ์ (Operating core) ทำหน้าที่เป็นฝ่ายปฏิบัติการ (Operating Core) ในองค์กรคริสตศาสนานิกายโรมันคาทอลิกประเทศไทย

ผลการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชนทั้งประเภท สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโสตทัศน พบว่าในการใช้สื่อทั้ง 4 ประเภทนี้ ต่างก็มีจุดประสงค์อย่างเดียวกัน กล่าวคือ เพื่อจุดประสงค์ในการเผยแพร่คริสตศาสนา การถ่ายทอดความเชื่อและความศรัทธาในพระวรสาร หรือ พระวาจาของพระเจ้าเป็นเจ้า ด้วยการเน้นในแง่ของความศักดิ์สิทธิ์ เป็นอัศจรรย์และน่าเลื่อมใส ตลอดจนการทำ ความดี การส่งเสริมจริยธรรมต่างๆ และคุณธรรม การดำเนินวิถีการให้รางวัล โทรทัศน์และภาพยนตร์ดีเด่นตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด การจัดรายการวิทยุและสื่อ

สิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ ในรูปแบบที่แสดงถึงอุดมการณ์หลักของศาสนาแล้วเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีงามแก่องค์กร เห็นได้ชัดเจนจากวิธีการดำเนินงานให้บรรลุผลตามจุดประสงค์และอุดมการณ์โดยใช้งบประมาณจากส่วนกลาง เพื่อการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่สังคม

การมององค์กรทางศาสนา ในมุมมองของทฤษฎีการตลาด องค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทยจัดเป็นองค์กรที่เป็นสื่อเชื่อมโยง เป็นตัวกลางในการติดต่อระหว่าง "ลูกค้า" คือประชากรกลุ่มเป้าหมายกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ หรือธรรมชาติ เพื่อการนำเสนอ "ขาย" ปรัชญา อันเป็นปรัชญาเฉพาะทางศาสนา เป็นสิ่งที่องค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทยกระทำ ภายในบริบททางสังคม ด้านการสื่อสารและการตลาดเพื่อสังคม จัดเป็นกลยุทธ์การตลาดเพื่อสังคม (Social marketing) ขององค์กรที่ไม่แสวงผลกำไร (non profit organization)

องค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทยมีช่องทางสื่อมวลชนท่าบตบาทหน้า ที่ในการเผยแพร่อุดมการณ์ทางศาสนา โดยยึดหลักวิธีดำเนินการในลักษณะมาตรฐานของบรรทัดฐานเป็นเกณฑ์ (Standardization of norms) ยึดมั่นนโยบายอย่างแน่ชัดว่า การทำงานเป็นไปเพื่อการเผยแพร่อุดมการณ์ของสถาบันคริสต์ศาสนา ด้วยกรอบมาตรฐาน (norms) นี้ ทุกคนในองค์กรยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ นโยบายหลักและโครงการต่างๆ จะถูกกำหนดแน่ชัดโดยผู้มีอำนาจอยู่เหนือตามลำดับสายงาน เริ่มต้นจากสมัชช้าวาติกันโดยสมเด็จพระสันตะปาปาแห่งวาติกัน ในฐานะประมุขสูงสุดของคริสต์ศาสนา (Powerfull Source) ส่งผ่านสภาพระสังฆราชคาทอลิก ได้แก่ พระสังฆราชคาทอลิกประมุขของแต่ละสังฆมณฑลถึงผู้มีอำนาจในการบริหารองค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทยคือประธานสื่อมวลชนคาทอลิก เลขาธิการสื่อมวลชนคาทอลิก ประธานแผนกวิทยุ ประธานแผนกวิทยุโทรทัศน์ ประธานแผนกสิ่งพิมพ์ ประธานแผนกสื่อโสตทัศนศึกษาการผลิตสื่อในลักษณะการผลิต (Production) และการผลิตซ้ำ (Reproduction) เพื่อเผยแพร่พระวรสารหรือพระวาจาของพระคริสตเจ้า ตลอดจนแนวคิดและพิธีกรรมต่างๆ เพื่อการเผยแพร่ไปสู่ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ในการผลิต บุคลากรผู้ผลิต และเผยแพร่สื่อมวลชนจะมุ่งสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน คือเพื่อเผยแพร่คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกในประเทศไทย ทั้งนี้ โดยใช้งบประมาณจากสถาบัน และจากคริสตชนผู้มีจิตศรัทธาให้ความอนุเคราะห์เพื่อการสร้างสรรค์สังคม ดังนั้นในการผลิต จึงเป็นการผลิตโดยไม่มุ่งแสวงผลกำไร

เป็นการผลิตเพียงเพื่อการแพร่กระจายความคิด — อุดมการณ์หลักของศาสนาไปสู่กลุ่มเป้าหมาย โดยจุดประสงค์เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีให้เกิดแก่องค์กรและเสริมภาพลักษณ์ที่ดีแก่สถาบัน นำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใส ตามนโยบายหลักที่กำหนดขึ้น เป็นกรอบการปฏิบัติงาน

องค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกจึงดำเนินการใช้สื่อมวลชนกระทำบทบาทหน้าที่ในฐานะเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างสถาบันคริสต์ศาสนากับสมาชิกในสังคม ในรูปแบบที่ไม่แสวงผลกำไร (Non profit Organization) โดยใช้กลยุทธ์การตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing) แต่ก็ยังไม่มีการประเมินผลของบทบาทที่ชัดเจนเพียงพอว่าการแพร่กระจายความคิดอุดมการณ์และการสร้างความรู้สึที่ดีต่อองค์กรโดยช่องทางสื่อต่าง ๆ นั้นสามารถทำให้ประชากรกลุ่มเป้าหมาย เกิดการยอมรับแนวคิด (concept) หรืออุดมการณ์ (Ideology) ของศาสนาได้มากน้อยเพียงไร บทบาทขององค์กร มิได้มุ่งที่การผลิตสื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่อุดมการณ์ทางศาสนาเพียงประการเดียวแต่เป็นการให้บริการสื่อมวลชนเพื่อการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นบทบาทที่ถูกกำหนดโดยกรอบบรรทัดฐานที่แน่ชัด ดังนั้นองค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกจึงไม่สามารถปรับเปลี่ยนบทบาทการใช้สื่อมวลชนให้เป็นไปในรูปแบบอื่นได้

จากการศึกษา ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสังเกตว่า คริสตชนรุ่นต่างๆยังเป็นคริสตชนเนื่องด้วยเหตุผลแวดล้อมอื่นๆอีก จากการสัมภาษณ์ พบคหุยอย่างมีส่วนร่วมกับคริสตชนผู้ไม่ขอออกนามจำนวนหนึ่งในถิ่นที่อยู่ต่าง ๆ กัน พอสรุปเหตุแห่งการเป็นคริสตชนของเขาได้ดังนี้

- เชื่อตามๆกันมาปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ เป็นคริสตชนมาแล้วเพื่อความ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวไม่แปลกแยกออก จึงทำตาม จัดว่าเป็นการนับถือศาสนา ตามความเชื่อของบรรพบุรุษ

- การเปลี่ยนศาสนาตามคหุสมรส แม้ศาสนาจะไม่ห้ามการแต่งงาน กับคนต่างศาสนา แต่ก็มีข้อกำหนดบัญญัติว่า บุตรที่กำเนิดมาจะต้องเป็นคาทอลิกแม้ไม่แสดงว่า เข้มงวด ให้สิทธิหากไม่สมัครใจจริงๆ แต่ด้วยเหตุนี้ทำให้การเพิ่มจำนวนคริสตชนทวีขึ้น

- การได้รับสิ่งตอบแทน เช่น การมีที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน ได้ยุติกันดีขึ้น การรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยเรื้อรัง การศึกษาเล่าเรียน การท่องเที่ยว การได้รับความคุ้มครอง การเพิ่มรายได้ ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ความมั่นคงในชีวิตอันปลาย ฯลฯ

- การได้รับสิทธิพิเศษต่างๆ เช่น การเข้าเรียนในสถานศึกษามีชื่อเสียงในเครือ ถ้าเป็นคาทอลิกจะเพิ่มคะแนนการสอบคัดเลือก ร้อยละ 20 ถือว่าได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ การไปต่างประเทศเพื่อร่วมกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ในฐานะผู้แทนคริสตชนไทย

นอกจากนี้ ยังมีผู้เปลี่ยนมานับถือศาสนา เพราะเชื่อในความอัศจรรย์ของพระเจ้าในมิติต่างๆกัน ได้แก่ เชื่อในแรงอธิษฐาน เพื่อให้ได้ในสิ่งที่อธิษฐานขอ เชื่อในความอัศจรรย์ที่สามารถหายจากอาการป่วย ตามคำอธิษฐานด้วยความศรัทธา เป็นต้น

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแผ่คริสต์ศาสนาในประเทศไทย โดยองค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกก็ยังคงกระทำบทบาทไม่สมบูรณ์เพียงพอที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านลักษณะโครงสร้างและนโยบายขององค์กรคริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิกประกอบกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ความเชื่อในศาสนาของคนไทยนั่นเอง และเพื่อขยายผลการเผยแผ่หรืออุดมการณ์ทางคริสต์ศาสนาให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มจำนวนคริสตชนในประเทศไทย องค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกควรทบทวนบทบาทในการนำเสนอกิจกรรมที่เป็นสาระประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมอย่างจริงจัง ตามหลักการ กลยุทธ์ การตลาดเพื่อสังคม จัดกิจกรรมเพื่อการเผยแผ่ให้มากยิ่งขึ้นในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- เป็นกิจกรรมใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างกว้างขวาง มิใช่เป็นประโยชน์ต่อเฉพาะการประชาสัมพันธ์องค์กร หรือสถาบันเท่านั้น

- ควรมองหาวิธีการเผยแผ่ในรูปแบบอื่นๆด้วยเพื่อไม่ให้เกิด "ทางตัน"

ในสังคมปัจจุบัน รัฐบาลยังต้องฟังเสียงประชาชน ความคิดเห็นของประชาชนต้องมีส่วนกำหนด "นโยบาย" การกำหนดนโยบายจากเบื้องบนโดยองค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกเป็นผู้รับนำไปปฏิบัติ ย่อมเท่ากับเป็นการสร้าง "ทางตัน" ให้แก่องค์กรสื่อมวลชนคาทอลิก เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคในสังคมไทยได้เรียนรู้การพิทักษ์สิทธิและไม่ยอมให้ผู้ประกอบการเห็นแก่ประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยปราศจาก

การสร้างสรรคเพื่อส่วนรวม การกำหนดบทบาทในการใช้สื่อมวลชนขององค์กรสื่อมวลชนคาทอลิก จึงควรกระทำในลักษณะของการตลาดเพื่อสังคม ยืนอยู่เคียงข้างสังคมเพื่อพิทักษ์สิทธิ์ในการ "เลือกซื้อ" และตัดสินใจด้วยความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยสมัครใจปราศจากข้อแลกเปลี่ยนใดๆทั้งสิ้น เป็นไปดังพระราชประสงค์อันประเสริฐรูปด้วยพระหฤทัยกว้างของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังทรงพระราชดำริสไว้เมื่อปี พ.ศ. 2394 ว่า " การบีบบังคับศาสนาเป็นสิ่งไม่ได้ เราเห็นควรปล่อยให้ทุกคนมีเสรีภาพ ที่จะถือศาสนาใด ๆ ที่ตนสมัคร "

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การใช้สื่อมวลชนเพื่อการสื่อสาร ควรใช้สื่อผสม (Multi-media or Media-mix) และเป็นไปในลักษณะของการสื่อสารแบบสองทาง (Two way communication)

การใช้สื่อผสมที่ควรนำมาใช้มี 2 ลักษณะ คือ

- การใช้สื่อมวลชนผสม
- การใช้สื่อบุคคลเฉพาะกิจ และสื่อมวลชน ผสมกัน

ทั้งนี้เพราะการใช้สื่อผสมจะอำนวยความสะดวกที่สำคัญ 3 ประการ คือ ทำให้ข่าวสารคือพระวรสาร สามารถเผยแพร่ไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง ทำให้ข่าวสารได้รับความสนใจจากประชาชน และทำให้ข่าวสารนั้น มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อการสร้างศรัทธา หรือการยอมรับนับถือ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม

ในฐานะองค์กรทางศาสนา ซึ่งมีจุดประสงค์ในการเผยแพร่ศาสนา ควรดำเนินบทบาทที่เปิดกว้าง

การเสนอบทบาทที่เปิดกว้างนี้ สามารถกระทำได้ โดยผ่านสื่อมวลชนในหน่วยงานขององค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย ทั้งนี้โดยลักษณะการสื่อสารสองทางและการใช้สื่อมวลชนแบบผสม ในรูปแบบ และนโยบายการจัดการองค์กรแบบไม่หวังผลกำไร โดยกลยุทธ์การใช้สื่อมวลชนในแนวการตลาดเพื่อสังคม

การใช้สื่อมวลชนแต่ละประเภท ควรพิจารณาถึงข้อจำกัดของการใช้สื่อ และอุปสรรคการสื่อสารกับผู้รับสาร เช่น ความพึงพอใจ การศึกษา ความยากจน ถิ่นที่อยู่ ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ วัย บริบททางลักษณะสังคม และวัฒนธรรมตลอดจนชีวิตจิตใจของผู้รับสาร การกำหนดการใช้สื่อมวลชนแต่ละประเภท ควรคำนึงถึงข้อจำกัดในการเข้าถึงผู้รับสาร ความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อ และการแสดงความคิดเห็นหลังจากการเปิดรับสื่อแต่ละประเภท

2. ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เนื่องจากเป็นการสื่อสารสองทาง (Two way Communication) ที่สามารถสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการยอมรับได้ง่ายกว่า การใช้สื่อมวลชนที่มีลักษณะของการสื่อสารทางเดียว

3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางสังคม (Frame of Reference) ของคนไทยเพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้ง แท้จริงมากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการใช้สื่อมวลชน เพื่อแพร่กระจายแนวความคิด และความเชื่อตามแบบอย่างของคริสตชนโดยไม่เกิดความขัดแย้ง

วิถีการนำเสนอความคิดและปรัชญาทางศาสนา ไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงมาตลอดระยะเวลาที่ยาวนานหลายศตวรรษ การมองความเปลี่ยนแปลงในแง่มุมต่างๆอาจเป็นสิ่งที่ยอมรับกันได้ยาก ในสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมแห่งการติดต่อสื่อสารที่ได้พัฒนารุดหน้าไปอย่างยากจะหยุดยั้ง การนำแนวคิดใหม่ๆ เช่นการเลือกใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางนำเสนอความคิดและหลักการมุ่งสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างมีกลยุทธ์ จึงเป็นแนวทางและทางเลือกที่มีประสิทธิภาพสมควรแก่การปฏิบัติ รวมทั้งแนวคิดด้านการตลาดซึ่งเป็นแนวคิดที่นิยมกันมากในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ "ใช้ได้ผล" ทุกขั้นตอนสามารถวางแผนการจัดองค์การโดยควบคุมได้ และสามารถจะประเมินได้ชัดเจนถึงประสิทธิผลของการเผยแพร่

การใช้สื่อมวลชนเพื่อบรรลุเป้าหมาย ควรดำเนินนโยบายและการเตรียมความพร้อมในรูปของการทำงานในเชิงธุรกิจตามแบบอย่างของมืออาชีพโดยบุคลากรที่มีศักยภาพ ทั้งทางฝ่ายนักบวชคาทอลิกซึ่งรับผิดชอบทางศาสนาและจริยธรรม และทางฝ่ายฆราวาส เพื่อดำเนินการทางธุรกิจ มีแผนงานจัดเงินทุนเชิงธุรกิจ ทุ่มเท การลงทุนอย่างจริงจังกว่าที่เป็นอยู่ เทียบกับงบอื่นๆของพระศาสนจักรในแต่ละปีแล้ว

จะเห็นว่า สื่อมวลชนได้งบประมาณเพียงไม่ถึงครึ่งเปอร์เซ็นต์ (ค मतวณ มุ่งสมหมายะ 2536) แสดงให้เห็นว่าพระศาสนจักรยังไม่จริงจังนัก กับการกำหนดบทบาทหน้าที่ ขององค์กรสื่อมวลชนคาทอลิก เพื่อเป็นสื่อเชื่อมโยงสถาบันทางศาสนากับสถาบันทาง สังคม รวมทั้งการใช้สื่อมวลชนเป็นฐานสนับสนุนงานเผยแพร่ของพระศาสนจักร ถึง แม้ว่าพระศาสนจักรจะดำเนินบทบาทในการใช้การประชาสัมพันธ์เชิงรุก ด้วยแนวคิด การจัดองค์กรด้านการตลาดแบบไม่หวังผลกำไร (non profit organization) รวมทั้งกลยุทธ์การตลาดเพื่อสังคม (social marketing) อยู่แล้วก็ตาม

ไม่มีการปรับปรุงสิ่งใดที่จะเกิดขึ้นได้โดย "ปราศจากการเปลี่ยนแปลง" และการเปลี่ยนแปลงนั้น จะต้องเกิดขึ้นจาก "ความต้องการภายใน" พร้อมทั้ง กับการวางแผนอย่างมีระบบ มีขั้นตอน สามารถตรวจสอบ ควบคุมดูแลได้ และมีการ ประเมินผลที่เป็นไปใน "แนวคิดการตลาด" โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "แนวคิดการตลาด เพื่อสังคม" อย่างครบถ้วนนั่นเอง

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะ กลยุทธ์การใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่คริสต์ ศาสนาซึ่งเป็นมุมมองเฉพาะด้านการสื่อสารมวลชน ทำให้ไม่ครอบคลุมถึงการเสนอ ประเด็นในด้านความลึกซึ้งในแง่ของภาษาและปรัชญาทางศาสนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใหญ่จำนวน 788 คน ของข่าวโทรทัศน์ ซี.เอ็น.เอ็น. (CNN) หนังสือพิมพ์ ยู.เอส.เอ.ทูเดย์ (U.S.A. TO DAY) และกัลลัฟ (GALLUP) องค์กรวิจัยทางโทรศัพท์แห่งชาติ โดยเน้นบุคคลสามกลุ่ม คือ คนอายุ 18-29 30-49 และ 50ปีขึ้นไป สรุปความเห็น ว่า คาทอลิกหนุ่มสาวในอเมริกาไม่ เห็นด้วยกับทัศนคติของพระศาสนจักร เขาวชนและคนวัยกลางคนมีท่าทีเป็นอิสระ ใน ขณะที่คนสูงอายุยังคงปฏิบัติตามข้อคำสอนของพระศาสนจักร มีเพียงร้อยละ 13 เท่านั้นที่เชื่อในคำสอนของพระศาสนจักร ชาวอเมริกันรุ่นใหม่เชื่อมโนธรรมของตนเอง มากกว่าคำสอนของพระศาสนจักร ไม่คุ้นเคยกับมิสซาภาษาละติน เพราะเป็นภาษา ที่ยาก รวมทั้งไม่คุ้นเคยกับศีลอภิษบาป และการสวดสายประคำ

ความเปลี่ยนแปลงในซีกโลกตะวันตกนี้ ควรทำให้พระศาสนจักรคาทอลิก
ไทยโดยสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย พิจารณาถึงแนวคิดในการปลูกฝัง
ความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยมและทัศนคติใหม่ๆแก่เยาวชนรุ่นใหม่โดยใช้สื่อมวลชน
เป็นเครื่องมือว่านับเป็นสิ่งที่ควรระมัดระวังและกระทำอย่างรอบคอบยิ่ง เพื่อหลีกเลี่ยง
ปฏิกิริยาตอบกลับ (feedback) ในแนวทางที่ไม่อาจคาดคะเน การขยายกรอบ
แนวคิดนี้ อาจทำให้เกิดมุมมองใหม่ที่น่าจะควรรวค่าแก่การรুক্তคิดและสนใจ ซึ่งอาจจะ
อำนวยการประโยชน์ต่อการเผยแผ่คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิกในประเทศไทยได้
มากยิ่งขึ้น